

מפרש הספורנו: כדרך כל תשועת ד' שנעשית כמו רגע, כאמרו "כי קרובה ישועתי לבוא". וכאמרו "לו עמי שומע לי", וכך היה ענין מצרים, כי גורשו ממצרים. כאמרו ז"ל: שלא הספיק בצקם של אבותינו להתמיץ. וכן אמר לעשות לעתיד כאמרו: ופתאום יבא אל היכלו הארון וכו' עכ"ל.

1
זכרי
ר 014

וּלִי נִרְאָה לְבָאֵר: ויריצוהו מן הבור, התורה מספרת את גדולתו של יוסף, אעפ"י שזה הי' פתאום ויריצוהו מן הבור והוליכו אותו מהר מן הבור אל המלך לא היה לו זמן להתכונן מה לדבר בפניו בכל זאת לא איבד את עשתנותיו ואמר לפני פרעה - שהוא הי' עובד אלילים - "בלעדך, אלקים יענה את שלום פרעה". אעפ"י שהיה כ"כ שכור ורצוף, אחרי שנים עשרה שנה שישב בבית הסוהר והיה צריך לטובתו של פרעה שישחרר אותו ואם ידבר בשם ד' יהי חסרון בשבילו, בכל זאת לא התבייש והודיע לו שיש בורא לעולם וכ"כ פעל על פרעה, שגם הוא הכיר שיש בורא לעולם. ואמר לו: אחרי הודיע אלקים אותך וגו' אין נכון וחכם כמותך. זה לימוד גדול בשבילנו, שלא להתבייש מפני החפשים בעבודת ד' ולא יפחד אולי יפסיד מזה. ולהיפך אם האדם הולך בתמימות ישפיע גם על החפשים שיטיבו את דרכם.

6

11

2

אחרי הודיע וגו' אותך את כל זאת אין נכון וחכם כמותך.

נראה ציבורי זה, דבאמת כרי אמר לו יוסף בלעדי אי יענה את שלום פרעה, ות"א בר מן חוכמתו וכו', דהיינו שלא בתכמה ופתור אותו, רק בנצוהו, [וכן אמר גם גשר המשקים ושר האופים הלא לאי פתרונום ספרו נא לי, ר"ל אף שאיני פותר חלומות, אבל הלא הפתרון הוא לך ואניד לכם הפתרון בנצוהו], ולכן אמר פרעה אל עבדיו הנמצא כזה איש אשר רוח אי צו, ות"א צבר די רוח נצוהו מן קדם ד' צו, ות"א הלא באתם אין רחי' מזה שידע הפתרון שהוא נצון וחכם, כיון שלא ידע זאת מדעתו וחכמתו, רק בנצוהו מאת ד', אבל אחרי שדי' הודיע אותך את כל זאת אין נצון וחכם כמותך, דכרי

זכרי

זכו מתנאי הנצוהו שאינה שורה רק על חכם גבור ועשיר, ות"א כיון שסוף סוף נצוהו אתה אין נצון וחכם כמותך. וי"ל דזכו ציבור דברי הכ"ר מקן ודעת לנצון נקל זה יוסף ע"כ, דהנה דעת נקרא רוח"ק כמו שפירש"י צ"י כי תשא גבי בתכמה ונצוהו ודעת ועו"ש, ויוסף ג"כ פתר החלום ע"י רוח"ק, וע"י לא שייך ענין יגיעה כלל, רק לריק להיות מתחילה נצון בכדי להשיג רוח"ק, וי"ש ודעת לנצון נקל, דאחרי שהוא כבר נצון אז כבר הדעת שהוא רוח"ק נקל, והן כן דברי הכ"ר ודעת לנצון נקל זה יוסף, שפתר החלומות בלי יגיעה רק ע"י רוח"ק, וכמ"ל.

ויאמר פרעה אל עבדיו הנמצא כזה איש אשר רוח אלקים בו (מא, לח).

כאן מתמנה יוסף למשנה למלך, ובכך מתחילה גלות מצרים. כל מה שהקב"ה אמר לאברהם אבינו, מתקיים דרך יוסף. זה התחיל בכך שיוסף חלם את חלומותיו והאחים רצו להתפטר ממנו ומחלומותיו, והם גרמו לכך שהחלומות יתקיימו. וכותב הסבא מקלם שכך הוא המהלך, שמצד אחד הכל נתון ל"בחירה" של בני אדם, ששנאו את יוסף ורצו להתפטר ממנו ומכרו אותו, וזהי בחירה. אבל מן השמים, ההשגחה משתמשת דוקא במעשי בני האדם כדי להוציא לפועל את רצון ההשגחה. במעשה זה עם יוסף רואים שדוקא מן המעשה של בני האדם, המנסים להוציא את רצונם אל הפועל, דוקא מתוך מעשיהם מוציאה ההשגחה את התוצאה הרצויה. אי אפשר לעשות דבר נגד רצון ה'. ההשתלבות הזו של מעשה האדם ובחירתו עם רצון ה' ועם כל ההנהגה של הבריאה - היא מסודות הבריאה.

6

גם אנחנו יכולים לראות את ההנהגה הזו. למשל שדוקא מיד אחרי השואה הגוים החליטו שמגיע ליהודים את ארץ ישראל, ונתנו להם מדינה. (לא חשוב מה הם עשו מהמדינה, וזה לא גורע מהפלא שגוים החליטו שהיהודים צריכים לקבל מדינה אחרי כל מה שעבר עליהם.) זה מנפלאות ההשגחה. הנוצרים אינם ישנים בלילה בגלל המדינה הזו, הלא במשך השנים הנוצרים טענו שהכלל ישראל כבר אינו העם הנבחר, ושהם, הנוצרים, נהיו העם הנבחר, ועכשיו לפתע עם ישראל קם לתחייה, ויש לו מדינה. הם לא יכולים להשלים עם זה, לכן באים לארץ ישראל אלפי מסיונרים. רואים אנו כאן שמכל מה שבני אדם עושים, לבסוף יוצא מזה מה שהבורא עולם

11

16

שורה
חזרה

1

סחם אשה מצרית, אלא בתו של כומר. פרעה מיהר איפוא ונתן ליוסף
"בת כהן און לאשה" (כנ"ל). "עובד עבודה זרה כי אין כהן בכל
המקרא כי אם משרת" (אבן עזרא שם). "ואפשר שהיה און שם
לאלהויו" (רמב"ן שם). אשה מצרית שהיא גם בת כהן לעבודה זרה,
תשכית מיוסף את עברו העברי. פרעה גם שינה שמו העברי של

יוסף לשם מצרי. "צפנת פענח לשון מצרי הוא" (רד"ק שם וראה גם
אבן עזרא). כי שלשה דברים מנו חכמים כתיבס בפני הטמיעה
והתבוללות והם הלשון, הלבוש והשם. אם רוצים בטמיעתו של יוסף
במצרים יש לשנות אצלו שלשה דברים אלה. לבושו של יוסף פרעה
כבר שינה. הוא הלביש אותו לבוש משנה למלך. "וילבש אתו בגדי
ש ושם רביד הזהב על צווארו" (שם מא, מב). את לשונו כבר שינה
יוסף בעל כרחו. כי אם נשא אשה מצרית בת כהן און, איך ידבר עמה
עברית שאין היא מבינה. יש להחליף לו עוד את שמו ופרעה עשה
גם דבר זה. הוא קרא לו צפנת פענח, שם מצרי.

"וליוסף ילד שני בנים בטרם תבוא הרעב אשר ילדה לו אסנת
בת פוטי פרע כהן און. ויקרא יוסף את שם הבכור מנשה כי נשני
אלקים את כל עמלי ואת כל בית אבי" (שם מא, נ-נא).

יש להניח שכחו און נהג ככהן מדין בעניני נשואי תערובת של
בנותיו. מה עשה כהן מדין בענין זה? "בשעה שאמר משה ליתרו תן
לי צפורה בתך לאשה, אמר לו יתרו קבל עליך דבר זה שאומר לך
ואני נותנה לך לאשה. אמר לו מהו? אמר לו בן שיהיה תחלה יהיה
לעבודה זרה מכאן ואילך לשם שמים וקבל עליו. אמר לו השבע
לי וישבע לי" (מכילתא יתרו ג. וראה בן יונתן בן עזריאל שמות ד,
כז). גם כהן און התנה ודאי תנאי זה שהבן שיהיה תחלה לבתו אסנת
מיוסף יהיה מצרי ולא עברי. יוסף קרא לו על כן מנשה. כי נשני וכי
ואת כל בית אבי. בן זה משכית את בית יעקב העברי. הוא פרי

נשואי תערובת שתוצאתה טמיעה ותתבוללות.

יכול להיות שזו גם הסבה שיעקב העדיף את אפרים על מנשה
הבכור בענין הברכות שברך אותם לפני מותו. "וישלח ישראל את
ימינו וישת על ראש אפרים והוא הצעיר ואת שמאלו על ראש מנשה
שכל את ידיו כי מנשה הבכור" (שם מת, יד). מנשה שהיה צריד,
לפי התנאי של כהן און, להתחנך כמצרי ולא כעברי, יצא מפסיד
בענין הברכות. התנאי אמנם לא קיים בסופו של דבר וגם מנשה לבו
נטה אחרי אביו יוסף העברי, ויש רגליים לדבר. שגם אסנת עצמה
הייתה אחר כך לעבריה מבחינת אמונתה, אבל עצם העובדה שעל
מנשה הותנה תנאי מעין זה, יש בה כדי להעדיף את אפרים הצעיר
שמתחלה נועד להתחנך כעברי לכל דבר.

1 | ויקרא פרעה שם יוסף צפנת פענח ויתן לו את אסנת בת פוטי
פרע כהן און לאשה ויצא יוסף על ארץ מצרים" (בראשית מא, מה).
"ויצא יוסף - יצא להחזיק בממשלתו שנתן לו פרעה" (רד"ק שם
עפי' אונקלוס ויונתן בן עזריאל).

6 | אם הכתוב כרך שלשה דברים אלה ביחד, משמע שקשורים
הם זה בזה. כלומר, יציאת יוסף להיות שליט מצרים יכלה להיות רק
אחרי שפרעה שינה שמו ונתן לו אשה. למה באמת מותנית יציאת

1 | יוסף כשליט מצרים בשני דברים אלה? מה גם ענינו של פרעה
להשיא אשה ליוסף? יוסף שהיה בן שלשים שנה בעמדו לפני
פרעה (שם מא, מו), אינו יכול למצוא בעצמו אשה ההוגנת לו? ואם
ירצה יוסף לדחות נשואין לזמן מה, מה זה ענינו של פרעה לכופו עליו
לשאת אשה דוקא עכשיו?

1 | יש לומר כי אמנם ראה פרעה צורך לשנות שמו של יוסף
ולהשיא לו אשה שהווא בחר למענו כבר עכשיו, כתנאי להפקיד בידיו
את השלטון כמשנה למלך במצרים. נראים הדברים שדברי שר
המשקים עשו רושם על פרעה ופרעה נקט זהירות. שר המשקים אמר
לפרעה: "ושם אתנו נער עברי עבד לשר הטבחים ונספר לו ויפתר
לנו את חלמתינו איש כחלמו פתח" (שם מא, יב). "ארשב"נ ארורים
הם הרשעים שאין עושים טובה שלמה. נער שוטה. עברי שונא. עבד
שכך מוכתב בסקרידיו (בנימוסין) של פרעה שאין עבד מולך ולא
לובש כלידים (נשק ורסן סוס)" (ב"ר פפ"ט ס"ט). "עברי שונא,
לפי שאוכלים הצאן שהיו המצרים עובדים אותם כאומרו כי לא
יוכלון המצרים לאכול את העברים לחם" (עץ יוסף שם).

1 | שר המשקים הזהיר איפוא את פרעה שיש סכנה למצרים למנות
בה עברי לשליט. כי העברי הוא שונא מצרים מבחינה דתית. תורת
העברים נוגדת תרבותה של מצרים. יוסף מסוכן למצרים גם מבחינה
מעמדית. מבחינה מעמדית הוא עבד ועלול לשחרר את כל העבדים
במצרים אם יגיע לשלטון. ומה תעשה מצרים בלי עבדים. הרי כל
משטרה של מצרים בנוי על עבדות. טענתו של שר המשקים שיוסף
הוא עבד הופרכה. כי, כאשר חקרו על יוסף והגיד עמו ומולדתו יצא
משפטו שאין בו תורת עבד כי אינו אלא גנוב מארץ העברים ואין תורת
עבדות אלא בלקוח בשבי או יליד בית" (ענף יוסף שם בשם יפ"ת).
אולם הטענה שיוסף הוא עברי שונא מצרים היא אמת ויש לעשות
משהו להבטיח שיוסף זה לא יביא למצרים תורת העברים. יש לדאוג
שיוסף ייטמע במצרים ויתבולל בה, ואין לך אמצעי יותר טוב לדבר
זה מאשר נשואי תערובת. על יוסף לשאת אשה מצרית. ולא רק

שתיקה זכה!

1 | פרשת יוסף ואחיו מעוררת כמה שאלות מוסריות כבדות, ומתוכן נתמקד
במסגרת עיון זה בשאלתו של הרמב"ן לפשר שתיקתו הממושכת של יוסף:
יש לתמוה, אחרי שעמד יוסף במצרים ימים רבים, והיה פקיד ונגיד
בבית שר גדול במצרים, איך לא שלח כתב אחד לאביו להודיעו
ולנחמו? (מ"ב, ט)

6 | הרמב"ן עצמו משיב על שאלה זו:
אבל את הכל עשה יפה בעתו לקיים החלומות, כי ידע שיתקיימו באמת.

שאלת הרמב"ן נוקבת וקשה אך תשובתו דחוקה, וכבר הקשה עליו ר' יצחק
עראמה, בספרו 'עקדת יצחק':

ותמהני ממה שכתב הרמב"ן - כי מה תועלת לו שיתקיימו חלומותיו.
ואף אם תהיה תועלת לו, לא היה לו לחטוא כנגד אביו.

והחלומות - נותן החלומות יגיש פתרונם!
גם שתיראה שכלות עצומה שישתדל האדם לקיים חלומותיו, שהרי
הם דברים אשר ייעשו שלא מדעת הבעלים.

5
6
7
1187

2

בשנת תשמ"ו פרסם ידידי ורעי, הרב יואל בן-נון, מאמר נרחב בסוגיה זו
בביטאון מגדים (גיליון א'), ולאחר שהבהיר בטוב טעם את דברי בעל העקדה
כנגד הרמב"ן, הציע את תשובתו שלו לפשר שתיקתו של יוסף, וכך כתב:

עינוי הנפש של יוסף מתמקד בדמות דיוקנו של אביו:

מדוע שלחני אבא אל האחים? וכי לא ידע אבא כמה מסוכנים
הם שמעון ולוי? ומה אמרו לו האחים בחזרם? האמנם לא ידע
אבא דבר בכל מעשיהם? אין מנוס עוד מן המסקנה החדה כתער:
האחים שכנעו את אבא! לפני? אחרי?

...ייסורי נפש אלה קבעו השלמה שקטה... ברור ליוסף שעליו לבנות
את חייו מחוץ לבית אביו... ולפיכך כאשר נולד בכורו במצרים,
הוציא יוסף את כל אשר בליבו: "ויקרא שמו מנשה, כי נשני
אלוהים את כל עמלי ואת כל בית אביו" (מ"א, נ"א) - עד נשייה!

עלי להודות כי פירוש זה של ר' יואל מעורר בי התקוממות עזה: וכי לא די לנו
בשאלות המוסריות הקשות האופפות את פרשת יוסף ואחיו, שעלינו להוסיף עליהן
עוד חשד שווא של יוסף באביו, שמא היה שותף עם האחים להרחקתו מהבית?
גם עצם הנחת היסוד ש'שותל' ר' יואל במוחו הקודח של יוסף, כאילו ידע אביו
על מכירתו, מפוקפקת לחלוטין. האם לא סביר יותר להניח שאחיו העלימו את
המכירה מאביו אוהבו, ובכל מקרה האם על סמך "הוזה אמינא" דחוקה כל כך,
יכול היה יוסף לחרוץ משפט ולנתק מגע מאביו, בלי לדון אותו לכף זכות?

"והיה העקוב למישור"

שנים רבות העיקה עלי קושיית הרמב"ן, עד שיום אחד זכיתי לגלות את פתרונה,
אנב עיון בסיפורו המופלא של ש"י עגנון "והיה העקוב למישור".

במוקד סיפור זה עומדת דמותו של מנשה חיים הקבצן, הנשלח בעצת אשתו לחזר
על הפתחים בארצות נכר ובידו כתב המלצה מרוב העיר בוצ'אך. במהלך נדודיו
מתפתה מנשה חיים למכור את כתב המלצה לקבצן אחר, ואותו קבצן נמצא
לימים בלא רוח חיים ובכליו כתב המלצה הנושא את שמו של מנשה חיים.

השמועה על 'מותו' של מנשה חיים הגיעה לבוצ'אך ולאחר שקלא-וטריא
הלכתית, הותרה אשתו מעגינותה ונישאה לאיש אחר.

לימים שב מנשה חיים לעירו ובדרכו לביתו נודע לו שאשתו חובקת בן, ומחר עתיד
הוא להיכנס לבריתו של אברהם אביו. לאחר החרדה וההלם מחליט מנשה חיים
ללכת לבית הקברות ולבלות שם את שארית חייו, מתוך תחושה פנימית עמוקה כי
אסור לו להרוס את חיי אשתו ומשפחתה, כדבריו קורעי הלב של עגנון:

כי חס מנשה חיים על כבוד אשתו ועל כבוד זרעה, כי יוציאו אותה

מבעלה בחרפה ויעשו בנה ממזר. ואחז בפלך השתיקה, והיה דוחה

עצמו לומר: מוטב שייעקר הוא משני עולמות ואל תבוא קריינדל

טשארני לידי בושה וכלימה.

"פלך של שתיקה"

בקוראי את הדברים תהיתי לרגע מניין לעגנון הביטוי: "ואחז בפלך השתיקה",
ואז נזכרתי כי מקורו במדרש אסתר רבה על שתיקת אסתר המלכה.

"אין אסתר מגדת מולדתה" (אסתר ב', כ') - מלמד שתפסה שתיקה

בעצמה, כרחל זקנתה שתפסה פלך של שתיקה, ועמדו כל גדולי
זרעה בשתיקה.

רחל תפסה פלך שתיקה - ראתה סבלונותיה בידי אחותה לאה

ושתיקה. בנימין בנה תפס בשתיקה - שהיה יודע במכירת יוסף

ושתיקה ושאל בנה אף הוא שתיקה: "ואת דבר המלוכה לא הגיד"

(שמואל א' י', ט"ז).

דומה שיש להוסיף למדרש זה אף את יוסף הצדיק, השותק עשרים ושתיים
שנה, ואת סודה של שתיקה זו מפענח עגנון בסיפורו "והיה העקוב למישור".

ויראוי האלשים כי הונחו ביתם יוסף כי ע"ד המוסר והסנהגה יורה לך דין האלשים כשרים שראים ומרדנים ממרדת יונ פקודתם תמיד ומעלים על זכרום יום המיתק ועונש העוונות והמקראים נעוסי' ועיי' הס תמיד

של יוסף הצדיק האוחז ב'פלך של שתיקה' לבל ייהרס בית אבא, ולא בכדי בחר עגנון בשם מנשה כדי לרמוז לתהום הנשייה אליה נתגלה. יוסף - כמנשה חיים, בחר שלא להתגלות, לא מפני שחשד באביו שמא היה שותף למכירתו, כדבריו של ר' יואל בן נוון, אלא אדרבא, מפני שהיה ברור לו שאחיו הסתירו מאביו את הדבר, והוא אינו יודע מאומה על מה שעלה בגורלו.

5 ב'תשוב' ומתהרטים ומתוודים על חטאותיהם ומבקשים על נפשם מאת הבורא יתעלה וחו' ויראו האלשים ר"ל אלשים כשרים מתייראים תמיד בחושבים כי הונחו בית יוסף פי' שמא הגיע היום וזמן לבל אל עולם העליון הנקרא יוסף: ויאמרו על דבר הכסף השב בחמתותינו פי' על דבר כל החטאוי' הנשמיו' אשר נכספו נכספנו צעוסי' להשיב הכל אל החומר למלאות הכרס במאכלים יתרים' אהנו מוכנים להתגולל פי' נהיה מוכרחים לבל נגנול חו': ולהתפל עליו ר"ל משום שאפשר שיש בני אדם שאינם מתיראים מהגנול שיתגנלו באומנם שגם העוסי' עוז לפינים' לזה אמר ולהתפל עליו ר"ל לבל מי יודע אם יסיה הגנול לעוסי' אגלי' ויהיה הגנול בפניה דהיינו שיהי' שפיל וצווי נגנולו בעצמות דוחק ובשפלות גדול ויהיה מוכרחים להתגנול גנול בחר נגנול פי' שחזק הגוף והחומר ג"כ לעבודת הבורא חסו ולקחת אותנו לעבדים ואת חמורינו ר"ל שיקה גם מהגוף והחומר להיות עבד נאמן להבורא ב"ה שזה הוא ההכרח וסוסי' של אדם ויגשו אל האיש אשר על בית יוסף ר"ל אחר שמעלים על לבם והכרוס את כל הני' אזי הם מתחילים להתוודות על עוונותיהם וקלקוליהם ומתפללים אל הבורא יתעלה חסו ויגשו הגשה לתפילה אל האיש זכ' הקב"ה הנקרא איש כי איש מלחמה' אשר על בית יוסף שהוא למעלי' מכל העוונות' וידברו אליו פתח הבית ר"ל צעד ששם צוה העולם שהוא פתח אל הבית בית מנוחתם לעולמים' ויאמר כי אדוני ירד ירדנו בחתינה לשבור אוכל ר"ל שהם מתוודים רכש"ע בחמת שירדנו לעוסי' למען הכווי' ששכר האוכל דהיינו תאוות הנשמיות והתענוגי' ומאכלים יתרים' כנאמר ומשביעין אותו הוי' לדיק ואל תהי' רשע וקבלנו עלינו את השבעה: והוי' כי בלנו אל המלון ר"ל העוסי' שאינו אלא בית מלון ללון ונפתח את אמתחותינו ר"ל הכרס והכעון והוס הכסף איש דפי' אמתחותו ר"ל הוי' כל תאוותינו שצביל החומר' ונשב אותו בדינו פי' ועתה נשוב בתשוב' בכל בחינו ונשב אחר שירדנו לשבור אוכל ר"ל ונתחוק שיהיה לנו תחת אחרים תאוות קדושות' לת ידענו מי' שם כספיו בחמתותינו פי' גם אותם החממות שהי' לנו היה כלל בלא ידעם אלא מחמת היסור' הוא גרס לנו כל זאת ואחרי שובינו נחמנו והיילינו וכפר לנו על כל חטאותינו חמנ'

6 אך אם יתגלה יוסף לאביו ולאחיו בשלב זה, יקשה עד מאוד להסתיר את מעשה הפשע, ואז, אף אם לא יגרש יעקב את האחים מביתו בחמת זעם, לא יוכלו הם עצמם להביט בעיני אביהם ובעיני יוסף ויאלצו לעזוב את הבית בבושת פנים. או אז תיפרד החבילה ובית ישראל יתנפץ לרסיסים.

7 במצב לאחור מבין יוסף, כי גם לו חלק במשבר, הן בהבאת דיבת אחיו רעה והן בהתרברבותו בחלומותיו אשר הביאו להתפרצות השנאה כלפיו. על כן מוטלת עליו החובה - כ'תשובת המשקל' לדיבוריו המתלהמים בימי נעוריו - לתפוס בפלך השתיקה, כרחל אמו אשר שתקה ביום חופת לאה, לבל תבוש אחותה ותגורש מבית יעקב.

8 באותן שנים ארוכות של ניתוק מבית אבא, אין יוסף יודע עדיין אם יזכה לשוב אליו אי-פעם, אך גומר הוא אומר בנפשו כי יהיה אשר יהיה, לא יביא עוד את דיבת אחיו רעה, ולא יביא לחורבן הבית. יוסף מייחל בכל ליבו לשוב הביתה, אך יודע הוא כי יוכל לעשות זאת רק אם יבשילו התנאים אשר יאפשרו לו להשיב את שלום הבית ולא להרסו חלילה.

מה זכה שתיקתך יוסף הצדיק, מה נוגה ומה גדולה! אחינו יוסף - הנושא סבלו בדומייה - לך דמיה תהלה.

8 חתומה

9 חתומה

10 ידוע שקריאה מעורר את הזמן, וכן קריאה פרשת מקץ בודאי יש לה קשר לימי המנוכה שהרי הקציעות הוא שכל שנה קוראים אותה בימי המנוכה, וצפרע צריכים לצאר הקשר עם קציעות דהאי שעתא, מה הוא הוראה לעצודת היום של זאת חנוכה.

11 מצינו כי פרעה צעת שחזר על החלום ליוסף הצדיק, שינה והוסיף דבר שלא נזכר כלל בחלום, דכתיב (בראשית מא, כא) ותצאנה אל קרבנה ולא נודע כי באו אל קרבנה ומראיהן רע כאשר בתחלה ואיקץ, ומבאר השפת אמת (מקץ מל"ו ד"ה בפסק) שפרעה ראה צוה לפתור ענין בחלום ולהוסיף דבר לחזק הכפירה שלו רח"ל, שרצה להוכיח שיש שניות ח"ו, וענין הרע הוא מציאות צפני עצמו, ואין הרע יונק מן הטוב, ואין חיות הרע מהטוב הגנוז בחוכו, רק הרע

12 הוא מציאות צפני עצמו ורשות לעצמו, שהרי לא נודע כלל כי יש בקרבנו טוב, וזה הוא ההוספה שאמר פרעה הרשע. ויוסף הצדיק כאשר פתר החלום התחיל ואמר (שם מא, כה) חלום פרעה אחד הוא את אשר האלהים

13 שנים הנה ושבע השנלים הטבת שבע שנים הנה חלום אחד הוא, ולמה התחיל ואמר חלום פרעה אחד הוא, הלא בקופו חזר על זה כאשר הסביר ענין החלומות, ולמה אמר דבר זה ב' פעמים, רק הכונה הוא, שיוסף הצדיק בא לשלול השניות, שאינו אמת מה שאמר פרעה הרשע צרעתו כי לא נודע כי באו על קרבנה, ויש ח"ו שניות, רק חלום אחד הוא, הכל הוא באחדות, וכל כוחות הרע הוא ממה שנבלע בתוך הרע נלוות של קדושה וטוב, עיי"ש בדעה"ק. ויש צוה גם שייכות לעבודת הימים של חנוכה שנקבעו

14

להודות ולהלל, וענין ההודאה צעת הגאולה
הוא להודות גם על הגלות ולהצין שגלות
וגאולה באמת אינו דבר נפרד, רק הכל הוא
אחד, ושצט שנות הרעב הם אחד עם שנות
השופע, ואחד הגאולה מצינים למפרע כל
תועלת הגלות, ורואים ומכירים האחדות.

(10)

ויש צוה עוד ענין הנוגע לדרכי העבודה, כי
כוחות הרע צבירה רואים ועושים כל
טזדקי שאדם לא יקח עמו השפעות מימים
הטובים שלו, שיהי לו מהם כח והתחזקות
צימי הרעה, וזה ראה פרעה להדגיש ליוסף

האדיק, כי בחלומו ראה שצעת שצאים ימי
הרעה אין כח עוד מימים הטובים, ולא נודע
כי צאו אל קרבנה, ואין צנח להתחזק על ידם
צימים הרעים, וזה אמר לו יוסף האדיק כי
כל כונת החלום הוא להיפוך מזה, רק אדרבה
להורות שצריכים להצין מימים הטובים על
ימים הרעים, וכאשר פתר לו צענין הכנה
מימי השופע על ימי הרעב.

(11)
Comments
תוספת

Chanukah: A Family Holiday

Of all the holidays in the Jewish calendar, only two stress the role of the "house", rather than the obligation of the individual. These two holidays are Pesach, where the Torah states (in *Shemos* 12:3): "שה לבית אבות" — "a lamb for each household", and Chanukah, when we light candles as prescribed by our Sages (in *בשבת*, כ"א): "נר איש וביתו" — "a light for each man and his household."

Why do these two holidays emphasize the household, rather than the individual? *The Sfats Emes* tells us that previously the Three Pilgrimage Festivals, שלש רגלים, were sufficient to give Klal Yisrael the spiritual strength they needed for the entire year. However, Chazal later saw the need for additional support, and thus they initiated the festival of Chanukah, which gave the Jewish people the extra moral support they needed, for over the generations they had become spiritually weakened.

For this reason, the family was emphasized, for one finds spiritual strength in the company of one's family. When Bnai Yisrael became a free people after two hundred years of enslavement, during which time they had to face a hostile world, it was the support of family which made them capable of facing the challenge of freedom. And so during Chanukah, which came to represent a time of Jewish exile, it was the family that afforded them the strength to face the trials and tribulations which exile entailed.

(2)